

Dergilerden Seçmeler

Hazırlayan: Dr. Ömür KIZILGÜN, Şehir Plancısı

TÜBİTAK Merkez ve Enstitüler Eşgüdüm Ofisi

Planlamanın Yedi Işığı (The Seven Lamps of Planning)

Trevor Roberts

Town Planning Review, 73 (1), 2002, s. 1-9

Bu makalede, şehir planlamanın zaman içinde değişmeden kalan ve herhangi bir yer, zaman veya nesil için geçerli olan katı kurallar setinin dışındaki temel özelliklerini tanımlamak amaçlanmaktadır. Makalenin yapısında, John Ruskin'in 1849'da yayınlanan "Mimarlığın Yedi Işığı" adlı etkileyici eserinden esinlenilmiştir. Aynı terimler kullanılmakla beraber, "planlamanın ışıkları" Ruskin tarafından ileri sürülenlerden tamamen farklıdır, yine de "yönlendirici ilke" anlamında kullanılan "ışık" kavramı güçlü bir imge olarak tekrar edilmiştir. İyi ve başarılı bir şehir planına götüren, planlamada her zaman kullanılabilen, planlama politikalarını ve süreçlerini değerlendirmek üzere yararlanılabilecek bu yedi temel özellik ve uygulamacılar için ilgili soru solları şunlardır;

- Yer: Çevreyi doğru kullanarak; kimliğe saygı göstererek arazi kullanımları ile eylemler arasında etkin ve sürdürülebilir ilişkiler kurabiliyor muyuz?
- Zaman: Uzun erim ve bugünkü eylemlerin uzun erimle ilişkilerini gözeltiyor muyuz?
- Mantık: Önerilerimiz araştırmaya dayanıyor mu, analitik ve eşitçi mi?
- Fırsat: Yaklaşımız esnek mi, genel amacı ve yönlenebilir kaybetmeden fırsatları algılayıp ölçebiliyor mu?
- Keyif: Bugünkü "en iyi"nin yarın en iyi fırsatları sunabileceğini gözönünde tutarak, fazladan bir kalite ve özen katıyor muyuz?
- Güç: Sonuç alabilmek için gerekli güç yapılarıyla, etik standartlarımızdan ödün vermeden bütünleşiyor muyuz?
- Yaşam: Gerektiğinde temizlik ve düzenden vazgeçme pahasına canlılığın, meydan okumanın, nezaketin, hoşgörünün incelikli özelliklerine yer veriyor muyuz?

Planlama: "Değer" Üzerine Bir Kavram (Planning: An Idea of Value)

Heather Campbell

Town Planning Review, 73 (3) 2002, s. 271-287

Planlama eyleminin entelektüel temelini gelişimi yavaş ve problemlerle bir süreçtir. Bu makale mevcut entelektüel anlayışı geliştirme arayışı içindedir, çünkü planlama düşüncesinin gelecekteki gelişiminde etik değerlerle ilgili sorunlardan yola çıkılması gerektiği tartışılmaktadır. Makale üç bölüme ayrılmaktadır: Birinci bölümde 'dar bir düzenleyici uygulamalar seti olarak planlama' ile, 'bir kavram olarak planlama' veya daha özel olarak, 'uzun soluklu bir sosyal eylem olarak planlama' ayrımı yapılmaktadır. Bu ikinci planlama kavramı makalenin geri kalan kısmındaki tartışmayı şekillendirmektedir. İkinci bölümde, tartışmanın

özü geliştirilmekte ve 'bir eylem olarak planlama'nın doğası ortaya konmaktadır. Buna göre planlama özünde, daha iyi ve daha kötü hakkında, başkalarıyla/başkaları için ve doğru kurumlara etik yargılar üretmek olan bir eylemdir. Planlama, "değer" hakkındadır. Üçüncü bölümde bu bakış açısının, 'akademik bir çaba konusu olarak planlama' için sonuçları incelenmektedir. Tartışma yazının araştırmasından elde edilen örneklerle somutlaştırılmaktadır.

Planlama Pratiği: Etik, Değerler ve Teori (Planning Praxis: Ethics, Values and Theory)

Robert Uptown

Town Planning Review, 73 (3) 2002, s. 253- 269

Bu makalede, planlamanın esas olarak mekansal etik, uygulama eliti'nin bir biçimi olarak anlaşılması gerektiği, bu nedenle etik kapsamındaki hangi temel fikirlerin planlama ile ilgili oldukları üzerine bir anlayış geliştirmemiz gerektiği tartışılmaktadır. Makalede, mevcut planlama uygulamasından örnekler ve Abercrombie'nin kaygılarına yer verilerek planlamanın ne kadar farklı etik hükümleriyle ilintili olduğu gösterilmektedir. Makale, planlamanın değerlerle ilgili olduğunu ve etik çerçevelerin açıklanmasına ihtiyaç olduğunu kabul etmenin önemi tartışılarak, böylece bu çerçevelerin mekanın üretilmesinde ve uzamın birleştirici ortam olmasında uygulanabilirliğini vurgulayarak son bulmaktadır.

Walter Kurtz Olarak Doğu'ya Seyahat: Goa Hindistan'da Kimlik, Performans ve İşbirliği (Travelling East as Walter Kurtz: Identity, Performance, and Collaboration in Goa, India)

Paul Routledge

Environment and Planning D: Society and Space 2002 (20), s.477-498

Son yıllarda coğrafi araştırmanın politik önemi üzerine yeniden bir entelektüel ilgi oluştu. Bu ilgi, genellikle birbirinden uzak olan eylemcilerle akademisyenlerin farklı dünyaları arasında bir yakınlaşma ihtiyacını ifade etmektedir. Ian Maxey gibi eleştirel coğrafyacılarla Cindi Katz, Heidi Nast, Gillian Rose ve J-K Gibson-Graham'ın içinde bulunduğu feminist coğrafyacıların müdahaleleri, coğrafyacıların (onların) araştırmalarına getirdikleri politik bağlantılara, eleştirel ve yansıtıcı bağlantı biçimlerine, alan çalışmalarının politikasına, temsil stratejilerine önemli açılımlar sağladı. Bu makalede, yazarın Hindis-

tarındaki Goa'da turizm gelişmesine karşı duran Goa Vakti ve Jagrut Goenkaranchi Fouz (Telikte Bekleyen Goa Ordusu) adlarındaki iki örgülle eleştirel işbirliği bağlantısı incelenmektedir. İşbirliği, özellikle yazarın, otel yatırımcılarından Goa çevresel kanunlarının nasıl ihlal edildiği konusunda bilgi üretmek üzere "tur operatörü Walter Kurtz"muş gibi davranmasını da içeren çeşitli biçimlerde olmuştur.

Alan çalışmasının yürütülmesinde yukarıda sayılan feminist coğrafyacıların kimlik, farklılık ve güçle ilgili yaklaşımlarına dayanılarak, ortak araştırmanın yürütülmesi sırasında karşılaşılan sorunlu etik ve güç ilişkileri incelenmiştir. Böylece, direnen karşı tarafla ortak bir zemin arayışında, farklılığa duyarlı, ilişkisel ve yansıtıcı bir araştırma etiği konusu ileri sürülebilmektedir.

Yerel ve Bölgesel Gelişme İçin Cinsiyet Temelli Yaklaşımlar (*Gender-aware Approaches to Local and Regional Development*)

Chels Booth and Rose Gilroy
Town Planning Review, 72 (2), 2001

Küreselleşmenin sadece yerel ve ulusal ekonomi üzerinde değil günlük yaşamımız ve kadınlar-erkekler olarak rollerimiz üzerinde de etkisi var. Bu makalede, yeni ortaya çıkan "nasıl yaşamak istiyoruz?" "planlama ve yönetim süreçlerimiz yaşam biçimlerimizle ne kadar örtüşüyor?" gibi temel sorularla yeniden uğraşma fırsatları tartışılmaktadır.

Günlük yaşam, yapıtlı çevre ve hizmetlerin birbirine ne kadar uyduğu tekrar incelenince, insanları planlamanın merkezine tekrar yerleştirme fırsatı olduğu ileri sürülmektedir. Gerçek yaşamlarla ilişkiye geçmenin önemini yeniden gündeme getirmekle, aynı zamanda, kentlilerle ilişki kurma biçimimizi değiştirme ihtiyacını da ifade ediyoruz. Eurofem ağındaki 8 adet "daha iyi uygulama" projesinin özelliklerinden yola çıkılarak, yazıda, planlama ve yönetimde hem sonuçların, hem de kültürün değişebileceği ortaya konmaktadır.

Kent Planlama Sürecinde Liberaller: Beş Ünlünün Görüşlerinden Hareketle Kirlilik Hakkında Bir Not (*Libertarians On The Road to Town Planning: A Note On The Views of Robert Mundell, Karl Popper, Friedrich Hayek, Robert Nozick, Milton Friedman and Ronald Coase Towards Pollution*)

Lawrence Wai-Chung Lai
Town Planning Review, 73 (2), 2002

Bu makale kapsamında, beş ünlü liberal akademisyenin yönlendirici nitelikteki beş çalışması incelenmiştir. Bu beş eser şunlardır: "Man and Economics" (Robert Mundell), "All Life is Problem Solving" (Karl Popper), "The Constitution of Liberty" (Friedrich Hayek), "Anarchy, State and Utopia" (Robert Nozick), "Free to Choose" (Milton Fri-

edman), "The Problem of Social Cost" (Ronald Coase). İnceleme sonucunda görülmüştür ki, hükümetin kirlilikle ilgili düzenlemesi, ünlü planlama eleştirmenleri tarafından açıkça uygun bulunmamaktadır. Yani liberaller; piyasanın yarattığı sorunlara karşı bir kamusal eylem olarak gelişen planlamanın karşısında değil yanındadır. Bu onaylamanın sonuçları, planlamanın düzenleyici bir araç olarak yeniden canlanması ve planlamanın bir meslek olarak gelişmesinde liberal ekonomik fikirlerin rolü açıklarından tartışılmaktadır.

Örtük mü? Örtülüyor mu?: Planlama Sistemindeki Katılımda 'Halk' ile İlgili Algulamalar (*Hidden or Hiding?: Public Perceptions of Participation in The Planning System*)

Anna R. Davies
Town Planning Review, 72 (2), 2001, s. 193-214

Arazi kullanımını modernize eden, çevresel konuları demokratikleştiren bir araç olarak giderek geliştirilen halk katılımı uygulamaları Birleşik Krallık'ta övgüyle karşılanmaktadır. Bununla birlikte, katılım tartışmalarında son zamanlarda görülen canlanmanın aslında eski sorunların yeni söylemlerle tekrar ele alınması olduğu da ileri sürülmektedir. Planlamada katılım için 1969'dan itibaren uygulanan yasal mekanizmalara karşın, gerçek halk katılımı hep düşük düzeyde kaldı, mesleki tartışmaların ve örgütlenmiş çıkarların konusu oldu. Bu makale, katılımı arzulanan "gerçek" halkla ilişki içinde olunarak, daha geniş katılımı başarmak üzere, bu başarısızlığa yorumlar getirmektedir. Küçük grup tartışmalarıyla, yeni katılım tekniklerinin cezbedemeyeceği kurumsal olarak dışlanmış kamu değerlerinden veya "örtük sesler"den oluşan karmaşık bir tablo ortaya konulmaktadır.

İnternette Halk Katılımı Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) (*Internet GIS For Public Participation*)

Zhong-Ren Peng
Environment and Planning B: Planning and Design 2001 (28), s. 889-905

İnternette CBS, sunduğu mekansal veriler ve CBS'nin işlevselliği nedeniyle, planlamada halk katılımı ve karar verme sürecini kolaylaştırmak açısından önemli ve özel bir araç sunmaktadır. Bu makalede, İnternet tabanlı bir halk katılımı sisteminin tasarımı için; İnternet CBS, İnternet haberleşmesi ve senaryo yazım araçlarını bütünleştiren bir çerçeve tartışılmaktadır. Bu tasarım, bilgi içeriği, kullanıcıların etkinliği ve sistemin işlevselliğine bağlı olarak halk katılımını sağlayan hizmetlerin seviyesini tanımlamak üzere oluşturulan bir sınıflamaya dayanmaktadır. Sistem, kamuoyuna veri, analiz araçları, bilgi bulmak, fikir açıklamak ve sorunları tartışma ortamı sunarak planlama ve karar verme süreçlerinde halk katılımını geliştirmek üzere tasarlanmıştır.

İnternet CBS'ni kullanan İnternet tabanlı halk katılımı sisteminin özgün yanı, kullanıcılara yalnızca değerlendirme, yorumlama ve alternatifleri seçme konusunda fırsatı vermekle kalmayıp kendi seçeneklerini de

oluşturabilme yeteneği sunmasıdır. Makalede ayrıca internet tabanlı halk katılımı sisteminin sistem bileşenleri ve tasarım konuları da tartışılmaktadır.

Halk Katılımı, CBS ve Sanal Demokrasi: İnternet Üzerindeki Mekansal Karar Destek Sistemlerinin Değerlendirilmesi (*Public Participation, GIS, and Cyberdemocracy: Evaluating On-Line Spatial Decision Support System*)

Steve Carver, Andrew Evans, Richard Kingston, Ian Turton
Environment and Planning B: Planning and Design, 2001 (28), s. 907-921

Bu makalede halk katılımına internet temelli yaklaşımların ve özellikle de bilgisayardaki mekansal karar destek sistemlerinin gelişimi sunulmaktadır. Bir yerel diğeri bölgesel olmak üzere iki internet temelli halk katılımını geliştirme çalışması ayrıntılı olarak tarif edilmiştir. Bu sistemlerin canlı denemelerinin sonuçları verilmektedir. Bu örnekler son dönemdeki sanal demokrasi alanındaki gelişmelerin ışığında tartışılmakta, internette halk katılımı ve CBS'nin ilkeleri hakkında sonuçlara varılmaktadır. Yazıda ayrıca, halk katılımı, kullanıcı iletişimi ve bilgi teknolojisine aşinalık, çoğaltma hakları, internetle erişebilirlik ve ilgili politik yapılar üzerine sorunlar ortaya konmaktadır.

Şehir Suyu: Bir Politik Ekoloji Yaklaşımı (*Urban Water: A Political-Ecology Perspective*)

Eric Swyngedouw, Maria Kaika, Esteban Castro
Built Environment 28:2

Bu makalede kentleşme, sürdürülebilirlik, şehir suyunun üretimi ve dağıtım arasındaki ilişkiler üzerine politik-ekolojik bir yaklaşım geliştirilmektedir. Sosyal, ekonomik, politik ve çevresel süreçler şehir suyu sisteminin düzenleniş biçimine yansıdığı için, çalışmada bu süreçler arasındaki ilişkilere vurgu yapılmıştır. Birinci kısımda, kentin sosyo-çevresel sürdürülebilirliği sorunuyla bağlantılı olarak, politik-ekolojik yaklaşımın temel bileşenleri özellenmektedir. İkinci bölümde, kentsel su döngüsünün çağdaş örgülenmesi, yönetimi ve dinamikleriyle bağlantılı olarak kritik durumlar ortaya konmakta ve bu çerçevedeki baş örnek olayın bulguları verilmektedir. Son bölüm kentsel sürdürülebilirlik temelinde ulaşılan sonuçlarla ilgilidir.

Şehir Suyu: Sürdürülebilirliğe Doğru (*Water For The City: Towards Sustainability*)

Giorgos Kallis, Henri L.F. De Groot
Built Environment 28: 2, s. 152-163

Geniş çevresel sorunlar yelpazesine uyan, dünyaca kabullenilen işlevsel bir sürdürülebilirlik tanımı henüz oluşturulmamıştır. Bununla

birlikte, sürdürülebilirlik kavramı şehir suyunun yönetimiyle ilgili birçok boyula sahiptir. Bu makale, şehir suyunun sürdürülebilir yönetimi konusunda anlamlı ve uygulanabilir bir kavramsallaştırma sunmayı amaçlamaktadır. Buna bağlı olarak, sürdürülebilir şehir suyu yaklaşımını geliştirmek üzere, stratejik politika düzeyinde altı öncelik tanımlanmaktadır. Bunlar;

- Katılımcı yönetişim işlerlik sağlama
- Politikaları bütünleştirme
- Uygun fiyatlandırma
- Proaktif davranma
- Korumaya işlerlik sağlama
- Su ve ilgili yatırımların doğru tahsisi

Trinidad ve Tobago'da Kapsayıcı bir Kıyı Yönetimi İçin Kurumsal Ağlar (*Institutional Networks For Inclusive Coastal Management in Trinidad and Tobago*)

Emma Tompkins, W. Neil Adger,
Katrina Brown

Environment and Planning A 2002, vol 34, s. 1095-1111

Yazarlar Trinidad ve Tobago'da bütünleşik ve kapsayıcı kıyı yönetimi için kurumsal ağların etkisini tartışmaktadır. Sosyal kurumlara ilgili teorilerden yola çıkılarak, katılımcı yönetimin kurumsal önkoşullarını anlamak üzere bir çerçeve geliştirilmiştir. Bu çerçevede, ülkedeki kurumlar ayrıştırılmaktadır. Formel ve ulusal düzenleme seviyeleri ve kurumların bağımlılık ve değişim ağları açısından yeni konuları öğrenme ve uyum sağlama mekanizmaları tanımlanmaktadır. Aktörler arasındaki doğrudan bağlar (bağımlılık mekanları), kurumlar arasında değişik seviyelerdeki (değişim mekanları) daha geniş ağlar tarafından daha da güçlendirilmektedir. Bu çerçeve Trinidad ve Tobago'daki kaynak yönetimi ile ilgili bir örnek duruma uygulanmıştır. Resmî kurumlarda çalışan şehir plancılar, ekonomi plancılarıyla, balıkçılığı düzenleyenlerle mülakatlara yapılarak, kaynak yöneticileriyle katılımcı bir çalıştay düzenlenerek sosyal kurumlarda bütünleşik ve kapsayıcı bir kaynak yönetimine yönelik olarak algılanan fırsatlar ve sınırlamalar tanımlanmıştır. Bulgular, farklı kurumsal ölçekteki sosyal ağlardaki bağımlılık ve değişim mekanları açısından irdelenmiş, bütünleşik ve kapsayıcı kaynak yönetimi için sosyal kurumlarda her düzeyde gerek duyulan değişimin doğası gösterilmiştir.